

ОЛЬГА ЦУРУЛЬ

olgatsurul@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент
Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова,
м. Київ, вул. Пирогова, 9

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ»: ДОСВІД РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ

Описано досвід розробки та впровадження дистанційного курсу «Методика навчання біології» у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова. Охарактеризовано нормативно-правову базу впровадження дистанційного навчання в НПУ. На основі аналізу теорії та практики методичної підготовки майбутніх учителів у ВНЗ визначено напрями використання дистанційних технологій навчання: організаційна підтримка теоретичного навчання та виробничої (педагогічної) практики студентів денної форми навчання; виконання завдань для самостійної роботи студентами заочної форми навчання у міжсесійний період; організація навчального процесу студентів дистанційної форми навчання. Визначено структуру й описано особливості розробки дистанційного курсу «Методика навчання біології». Розкрито сутність провідних видів навчальних занять авторського дистанційного курсу: лекції, лекційно-консультаційного та лабораторного занять, тестування та самостійного вивчення. На основі аналізу результатів впровадження окреслено напрями його удосконалення.

Ключові слова: дистанційний курс, дистанційне навчання, методична підготовка, підготовка учителя біології, методика навчання біології.

ОЛЬГА ЦУРУЛЬ

кандидат педагогических наук, доцент
Национальный педагогический университет имени М. Драгоманова,
г. Киев, ул. Пирогова, 9

ДИСТАНЦИОННЫЙ КУРС «МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ БИОЛОГИИ»: ОПЫТ РАЗРАБОТКИ И ВНЕДРЕНИЯ

Описан опыт разработки и внедрения дистанционного курса «Методика обучения биологии» в Национальном педагогическом университете имени М. П. Драгоманова. Охарактеризована нормативно-правовая база внедрения дистанционного обучения в НПУ. На основе анализа теории и практики методической подготовки будущих учителей определены направления использования дистанционных технологий обучения: организационная поддержка теоретического обучения и производственной (педагогической) практики студентов дневной формы обучения; выполнение заданий для самостоятельной работы студентами заочной формы обучения в межсессионный период; организация учебного процесса студентов дистанционной формы обучения. Определена структура и описаны особенности разработки дистанционного курса «Методика обучения биологии». Раскрыта сущность ведущих видов учебных занятий авторского дистанционного курса: лекции, лекционно-консультационного и лабораторного занятий, тестирования и самостоятельного изучения. На основе анализа результатов внедрения указаны направления его совершенствования.

Ключевые слова: дистанционный курс, дистанционное обучение, методическая подготовка, подготовка учителя биологии, методика обучения биологии.

OLGA TSURUL

candidate of pedagogical sciences, associate professor
National Pedagogical Dragomanov University,
Kyiv, Pyrogova 9 Street

DISTANCE COURSE «METHODS OF TEACHING BIOLOGY»: EXPERIENCE OF DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION

The article looks into experience of development and implementation of distance course «Methods of teaching biology» at National pedagogical university of M. P. Dragomanov. Distance learning is basis of a new educational paradigm which determines content and the directions of development of the modern higher school. The regulatory framework of implementation of distance learning in NPU is characterized. Analysis of the theory and practice of methodical training of future teachers on distance learning is made. The directions of use of distance technologies of methodical training of future teachers are determined. The main of them are: organizational support of theoretical training and work (pedagogical) practice for students of full-time course of study; task performance for students' self – study work of correspondence-course training during the intersession period; organization of educational process of students of distance learning. The distance course «Methods of teaching biology» is part of university – wide project «E-pedagogy». The structure of this course is determined. The features of development of a distance course «Methods of teaching biology» are described. The essence of the leading types of training of an author's distance course (lecture, consultation, laboratory occupations, testing and students' self – study work) is disclosed. The basis of maintenance of a course is made by an author's complex of educational and methodical providing on credit course «Methods of teaching biology», methodics instructive regulations and recommendation. They are created in the process of its own long-term experience of methodical training of the biology teachers at natural – geographical sciences and ecology department of National pedagogical university. The analysis of results of introduction of this distance course is made. The improvement directions of distance course «Methods of teaching biology» are defined: the cluster structure formation of distance course (splitting into two parts: compulsory and elective components), increase in a share of interactive types of occupations and forms of work, differentiation and individualization of students' self – study work, strengthening of feedback and create of conditions for reflection of future biology teachers.

Keywords: distance course, distance learning, methodical training, training of the biology teacher, methods of teaching biology.

Ознакою сучасного ВНЗ є створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища. Означена інновація у сучасні вищій школі визначається як провідний вектор модернізації процесу підготовки майбутніх фахівців. Вимогам такої інновації відповідає розроблений та успішно впроваджений у Національному педагогічному університеті (НПУ) імені М.П. Драгоманова проект «Електронна педагогіка» [9, с. 64]. Цей «широкомасштабний загальноуніверситетський проект є провідною інноваційною педагогічною технологією, яка визначає стратегічний напрям розвитку університету на шляху становлення його як сучасного європейського дослідницького університету» [1, с. 4].

У межах реалізації третього етапу проекту (2010–2015 рр.) було створено навчально-методичне забезпечення навчального процесу за дистанційною технологією на спеціальностях бакалаврату «Біологія» і «Початкове навчання». Дистанційний курс «Методика навчання біології» (ДК «МНБ») став складовою навчально-методичного забезпечення навчального процесу за дистанційною технологією підготовки бакалаврів-біологів заочно-дистанційної форми навчання на базі локального центру дистанційного навчання у м. Лубни Полтавської області.

Метою статті є ознайомлення з досвідом розробки та впровадження дистанційного курсу «Методика навчання біології» у НПУ імені М.П. Драгоманова.

Реалізація мети дослідження передбачала таку послідовність завдань:

- визначення теоретичних засад розробки ДК «МНБ»;
- вивчення досвіду педагогічних ВНЗ щодо використання технологій дистанційного навчання у методичній підготовці майбутніх учителів біології;
- ознайомлення із структурою та функціональними можливостями системи дистанційного навчання в НПУ імені М.П. Драгоманова;
- з'ясування вимог до планування, змістового наповнення, організації та контролю пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання;
- розробка, апробація та поточне коригування ДК «МНБ».

Вивчення інформаційних джерел дало змогу встановити, що дистанційне навчання – це навчання, за якого все чи більшість навчальних процедур здійснюється з використанням

сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій при територіальній віддаленості викладача і студентів [3, с. 243].

Як зазначається у Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, означена форма навчання реалізується, зазвичай, за такими технологіями дистанційного навчання:

а) педагогічними – технологіями опосередкованого активного спілкування викладачів зі студентами з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів із структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді;

б) інформаційними – технологіями створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [8].

Дистанційний курс є комплексом навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі для організації дистанційного навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій за моделлю дистанційного навчання [2, с. 115].

Теоретико-методичне обґрунтування організації дистанційного навчання в умовах неперервної педагогічної освіти здійснено В. Ю. Биковим, М. І. Жалдаком, В. М. Кухаренко, Л. Л. Ляхоцькою, Н. В. Морзе, В. В. Олійником, О. М. Самойленком, А. В. Хуторським, В. Д. Шарко та іншими педагогами та методистами.

Інтерес становить науково-практичний доробок О. М. Арбузової, М. Ф. Борики, Н. Б. Грицай, Н. А. Калініченко, А. О. Малихіна, Н. Й. Мішук, Л. М. Орлової, А. В. Степанюк та інших вчених, у якому розкриті окремі елементи використання дистанційних технологій навчання у процесі методичної підготовки майбутніх учителів у ВНЗ за напрямками:

1) організаційна підтримка теоретичного навчання та виробничої (педагогічної) практики студентів денної форми навчання;

2) виконання завдань для самостійної роботи студентами заочної форми навчання у міжсесійний період;

3) організація навчального процесу студентів дистанційної форми навчання.

У контексті вивчення вітчизняної практики використання технологій дистанційного навчання показовими є результати опитування викладачів провідних педагогічних ВНЗ України щодо реалізації інноваційних технологій у методичній підготовці майбутніх учителів біології, проведеного Н. Б. Грицай [4, с. 64]: лише 8,8 % респондентів вказали на технології дистанційного навчання. Ці дані, на нашу думку, красномовно свідчать про стан розробки проблеми у вищій школі. Проте аналіз змістового наповнення систем дистанційного навчання вітчизняних ВНЗ дозволив виокремити більш позитивну тенденцію: провідні ВНЗ активно включились у розробку ДК, зокрема методичного змісту. Цікавим є досвід Кіровоградського ДПУ ім. В. Винниченка, Мелітопольського ДПУ ім. Б. Хмельницького, Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка, Чернівецького НУ ім. Юрія Федьковича і Херсонського ДУ, електронні ресурси яких містять ДК з методики навчання біології. На жаль, до більшості з них існує обмежений доступ, що унеможливує комплексний порівняльний аналіз їх структури та змісту.

Отже, аналіз педагогічної теорії та практики використання можливостей дистанційного навчання у процесі методичної підготовки майбутніх учителів біології свідчить, що дослідницький інтерес (переважно практичного характеру) до проблеми розробки ДК методичного змісту є високим, а комплексні теоретико-методичні дослідження відсутні, що визначило актуальність нашого дослідження.

Організаційною передумовою розробки авторського ДК стала система дистанційного навчання НПУ «Celsi» (<http://www.celsi.npu.edu.ua>), створена на основі лінійки програмних продуктів Microsoft, система підтримки електронних курсів (<http://www.dn.npu.edu.ua>) і тестування в оболонці Moodle (www.moodle.ii.npu.edu.ua).

Розробка та впровадження авторського ДК «МНБ» здійснювались на основі нормативно-правової бази впровадження дистанційного навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова, яку становить:

а) Концепція розвитку дистанційної освіти в НПУ імені М. П. Драгоманова, в якій визначено основні напрямки впровадження дистанційних технологій у діяльність університету;

б) Положення про дистанційне навчання у НПУ імені М. П. Драгоманова, що встановлює принципи організації дистанційного навчання в університеті;

в) Положення про визнання інформаційних ресурсів системи дистанційного навчання та їх окремих елементів як навчально-методичних праць, що визначає види інформаційних ресурсів системи дистанційного навчання, механізм проходження експертизи, порядок прирівнювання до навчально-методичних праць;

г) Положення про локальний центр дистанційного навчання, що регламентує їх діяльність;

д) Положення про підготовку навчально-методичних матеріалів для дистанційного навчання, в якому визначено механізм виготовлення, оплати і відповідальність;

е) Положення про використання дистанційних технологій на заочній, дистанційній формі навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова, що встановлює структуру, функції і обов'язки всіх сторін навчального процесу, норми часу і обліку.

Система дистанційного навчання у НПУ імені М. П. Драгоманова передбачає організацію та проведення таких видів навчальних занять: самостійне вивчення, лекція, консультація, практичне заняття, семінарське заняття, лабораторне заняття, лекційно-консультаційне заняття, тестування [11].

Викладач-тьютор ДК, окрім традиційних видів методичної роботи, повинен здійснювати розробку та оновлення:

- педагогічних сценаріїв навчальної програми (методичних рекомендацій для студентів щодо послідовності навчання, використання веб-ресурсів і веб-сервісів, виконання завдань, особливостей тестування, виконання практичних та лабораторних робіт й ін.);

- документів планування навчального процесу;

- змістовного наповнення мультимедійних лекційних матеріалів, побудованих за модульним принципом;

- термінологічного словника, бібліографії;

- практичних завдань із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- сценаріїв віртуальних лабораторних робіт із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- методичних рекомендацій щодо використання віртуальних тренажерів;

- специфікацій тестів та тестових завдань;

- сценаріїв ділових ігор з методичними рекомендаціями стосовно їх використання;

- сценаріїв відео-конференцій, відеозаписів лекцій, семінарів (дискусій);

- презентацій для відео-конференцій тощо.

Їх висока якість досягається за умови відповідної підготовки викладача, основу якої складають спеціальні знання та уміння. Маючи власний досвід розробки та упровадження ДК «МНБ», не можемо не погодитись з думкою О. Б. Журавльової, Б. І. Крука та О. Г. Соломіної [6, с. 14] про те, що викладач повинен:

- мати широкий кругозір щодо питань застосування інформаційних та комунікаційних технологій в освіті;

- володіти комп'ютерною грамотою на рівні кваліфікованого користувача;

- уміти працювати в Інтернет-мережі та корпоративній мережі Інтранет у межах доступу до своєї категорії користувача;

- мати чітке уявлення про технології, методики та форми організації дистанційного навчання;

- уміти проектувати та створювати електронні підручники;

- мати навички використання різноманітних форм інтерактивної взаємодії зі студентами;

- знати та застосовувати форми контролю знань, умінь та навичок в умовах інтернет-освіти;

- вести електронну документацію;

- знати та враховувати в роботі педагогічні та психологічні основи дистанційного навчання.

Як зазначає Т. П. Зайченко, «процедура формування предметного змісту за своєю сутністю не відрізняється від загальноновизнаної в умовах денної форми навчання, але має низку особливостей, зумовлених специфікою заочно-дистанційного навчання» [7, с. 39]. Визначальною для розробки ДК методичного змісту є, на нашу думку, ідея доцільності визначення ще на предметно-проектувальному етапі заочно-дистанційного навчання форм подання навчального матеріалу та засобів або технологій, які дозволять забезпечити необхідну навчальну діяльність.

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

В основу розробки ДК «МНБ» покладено зміст авторського комплексу навчально-методичного забезпечення з дисципліни «Методика навчання біології» [10; 13; 14; 15; 16], інструктивно-методичні та дидактичні матеріали, створені у процесі, власного багаторічного досвіду викладання методики навчання біології як нормативної дисципліни підготовки майбутніх учителів біології денної та заочної форм навчання на факультеті природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М. П. Драгоманова.

Структурування та побудова дистанційного курсу здійснені на основі модульного принципу, згідно з яким структура ДК «МНБ» є наступною (рис. 1):

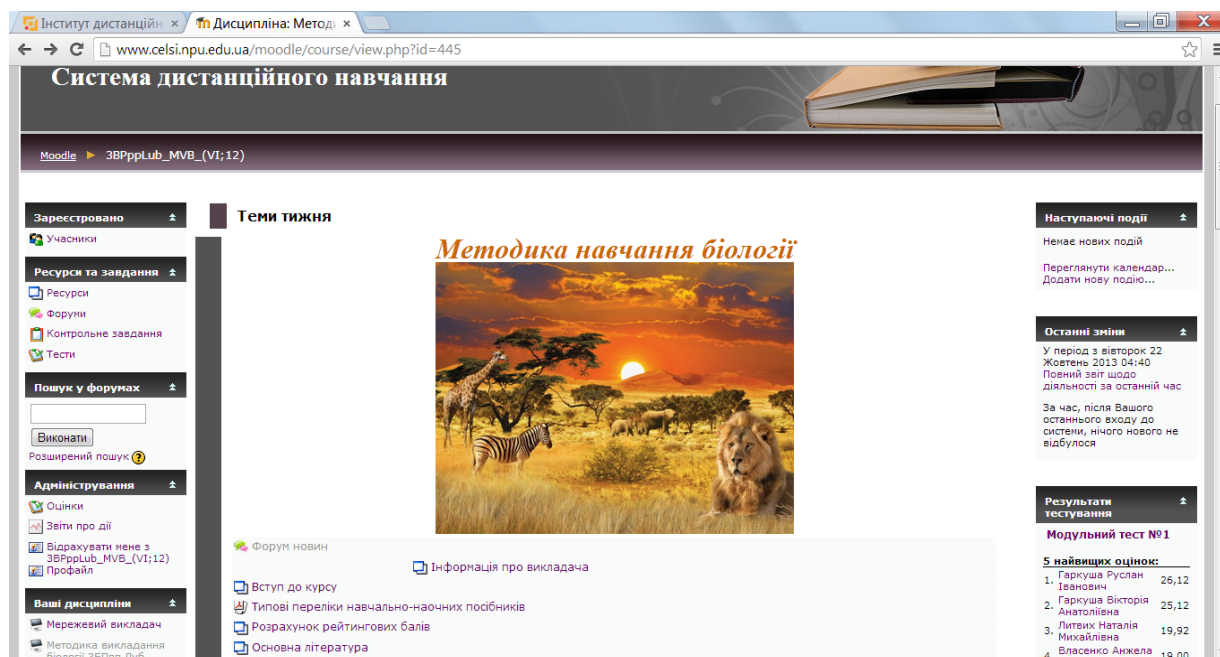

Рис. 1. Головна сторінка ДК «МНБ».

1. Передмова (стисла інформація про курс).
2. Навігатор курсу – методичні рекомендації щодо роботи з курсом, навчальна та робоча програма з потижневим плануванням (схема навчального процесу, графік навчального процесу із зазначенням термінів проведення контролю).
3. Навчальні модулі, що містять:
  - розділи як структурований навчальний текст, адаптований до самостійного вивчення;
  - завдання для лабораторних занять;
  - проектні завдання (ІНДЗ);
  - проміжні, поточні, модульні тестування.
4. Перелік питань, вимоги та методичні рекомендації щодо підсумкової очної атестації.
5. Глосарій (термінологічний словник) в електронному вигляді.
6. Інформаційні джерела (рекомендована література з наукової бібліотеки, репозитарію університету [12], електронні книги, інтернет-ресурси).

ДК «МНБ» передбачає такі види навчальних занять: лекція, лекційно-консультаційне заняття, лабораторне заняття, тестування та самостійне вивчення. Зупинимось детальніше на особливостях кожного з них.

Так, зокрема, лекцією є навчальний блок, що містить підготовлений в електронному вигляді навчальний матеріал (як правило, у текстовому форматі DOC). Окрім основного тексту, матеріал може містити гіперпосилання на додаткову інформацію та контрольні питання і вправи.

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

Лабораторне заняття з методики навчання біології – це навчальне заняття, під час якого відбувається детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень дисципліни та формуються вміння і навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання завдань, що сформульовані у ДК. Завдання виконуються дистанційно, результати надсилаються викладачеві електронною поштою. Результати виконання завдань надсилаються викладачеві через систему дистанційного навчання (рис. 2).

The screenshot shows a Moodle submission page for a course. The page title is "Система дистанційного навчання". The breadcrumb trail is: Moodle > ЗБРppLub_MVB_(V)1 > Контрольна завдання > лабораторне заняття (V)1 > Представлення звітів. The page displays a list of students with their names, grades, comments, and submission details. The table has the following columns: Ім'я та по батькові / Прізвище, Оцінка, Коментар, Остання версія (Студент), Остання версія (Викладач), Статус, and Підсумкова оцінка.

Ім'я та по батькові / Прізвище	Оцінка	Коментар	Остання версія (Студент)	Остання версія (Викладач)	Статус	Підсумкова оцінка
Вакуленко Ірина Вікторівна	-				Оцінка	-
Василенко Максим Миколайович	3 / 10	Ви ...	Laboratorna_robota_z_metodiki_vikladannja_biologiji_ZBP_pp_Lub_.docx неділя 13 Травень 2012 10:26	вівторок 15 Травень 2012 04:41	Оновлення	3,00
Власенко Анжела Іванівна	7 / 10	Завда...	Biologija.docx понеділок 30 Квітень 2012 09:30	середа 9 Травень 2012 09:21	Оновлення	7,00
Гаркуша Вікторія Анатоліївна	3 / 10	Завда...	Laboratorna_robota.docx понеділок 7 Травень 2012 11:47	середа 9 Травень 2012 09:28	Оновлення	3,00
Гаркуша Руслан Іванович	0 / 10	Ваша ...	Laboratorna_robota.docx понеділок 7 Травень 2012 11:46	середа 9 Травень 2012 09:23	Оновлення	0,00
Жабеев Георгій Володимирович	-				Оцінка	-
Зінюк Василь Володимирович	-				Оцінка	-
Кархут Володимир	-				Оцінка	-

Рис. 2. Звіти виконання завдань.

Досвід впровадження авторського ДК свідчить, що з метою формування у майбутніх учителів біології методичної компетентності та пізнавального інтересу доцільно не обмежувати кількість спроб виконання студентами завдань однією, а запропонувати кілька, хоча така робота й вимагає додаткових витрат часу викладача на перевірку та оцінювання завдань.

Лекційно-консультаційне заняття (ЛКЗ) – це вид навчального заняття, на якому студенти, використовуючи технології дистанційного навчання, спілкуються між собою та викладачем і їм надають отримують консультації відповідно до викладеного теоретичного матеріалу. Студенти отримують відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. Форма проведення означеного виду заняття у ДК «МНБ» – чат (рис. 3). Варто зазначити таку закономірність: якщо зміст запитань на перших ЛКЗ був дещо формальний і теоретизований, то надалі вони набували практично-орієнтованого характеру.

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

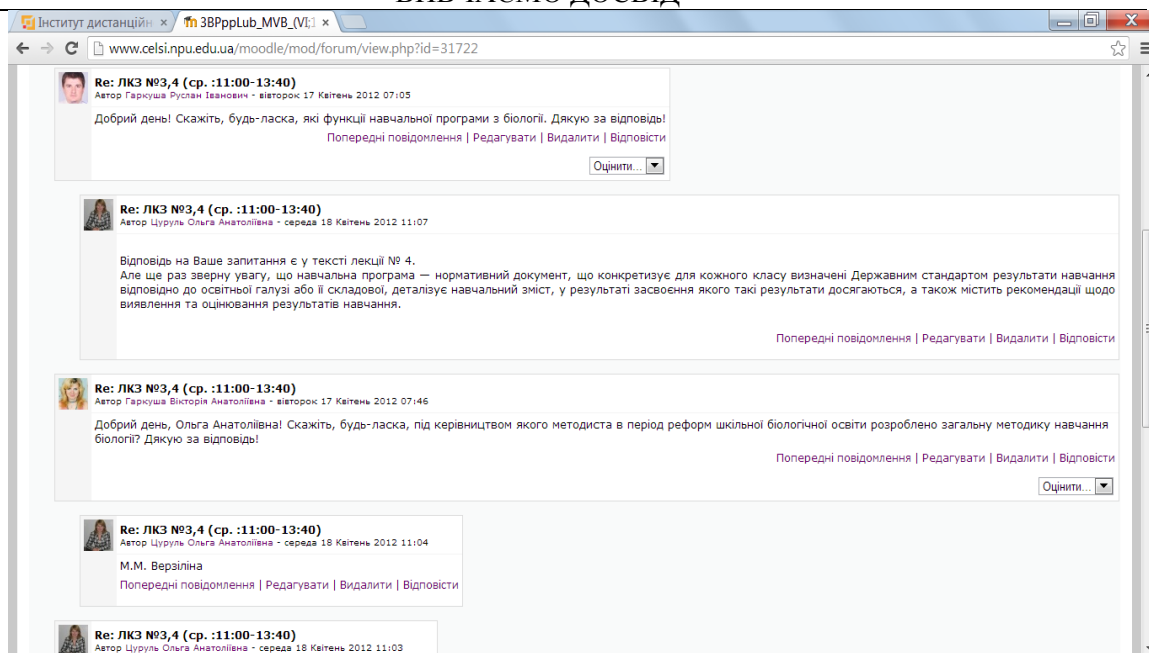

Рис. 3. Лекційно-консультаційне заняття.

Тестування – це основна форма модульного (рубіжного) контролю, а також одна із провідних форм самоконтролю студентів з ДК «МНБ». Головним інструментом контролю знань студентів є спеціальні тести контролю (рис. 4), що як особливі завдання можуть бути внесені до розкладу занять як окремо, так і у складі навчального блоку.

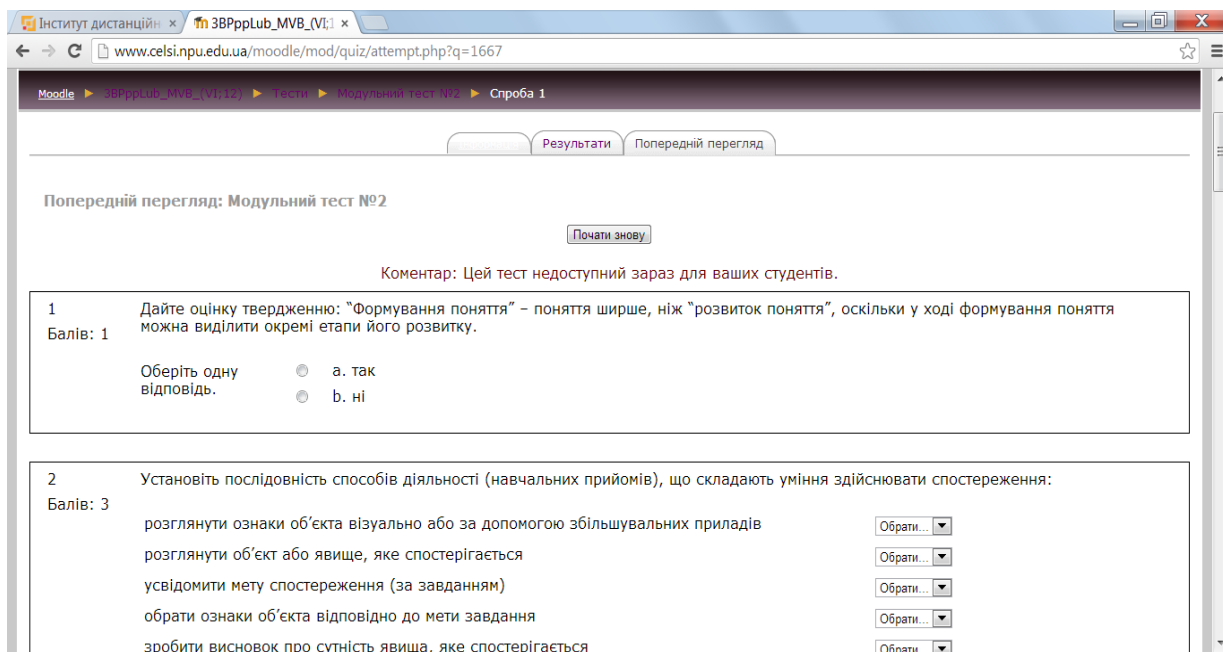

Рис. 4. Тестові завдання з методики навчання біології у ДК.

Комп'ютерне тестування проводилось очно після ідентифікації студента в локальному центрі дистанційного навчання. Аналіз організації та результатів проведення тестування з методики навчання біології дає підстави для висновку про доцільність обмеження кількості спроб і чіткого визначення часових меж тестування (рис. 5).

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

№	Ім'я та по батькові / Прізвище	Початок тестування	Завершено	Час тестування	Оцінка/30	#1	#2	#3	#4	#5	#6	#7	#8	#9	#10	#11
	Василенко Максим Михайлович	13 Травень 2012, 09:26	13 Травень 2012, 09:33	6 хв 54 сек	11.98	0/1.07	0/1.07	0/1.07	1.07/1.07	0/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	0/2.14	2.14/2.14	2.14/3.21	0.8/3.21
	Власенко Анжела Іванівна	13 Травень 2012, 09:34	13 Травень 2012, 09:35	1 хв 7 сек	5.63	0/1.07	0/1.07	0/1.07	0/1.07	1.07/1.07	0/1.07	0/1.07	0/2.14	0/2.14	2.14/3.21	0/3.21
	Гаркуша Вікторія Анатоліївна	7 Травень 2012, 07:56	7 Травень 2012, 07:58	2 хв 11 сек	3.21	0/1.07	0/1.07	0/1.07	0/1.07	0/1.07	0/1.07	0/1.07	2.14/2.14	0/2.14	0/3.21	0/3.21
	Гаркуша Руслан Іванович	7 Травень 2012, 08:08	7 Травень 2012, 09:23	1 година 15 хв	27.86	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	2.14/2.14	2.14/2.14	3.21/3.21	3.21/3.21
	Гаркуша Руслан Іванович	7 Травень 2012, 06:33	7 Травень 2012, 08:06	1 година 33 хв	25.18	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	1.07/1.07	2.14/2.14	0/2.14	3.21/3.21	3.21/3.21

Рис. 5. Сторінка журналу модульного контролю навчальних досягнень студентів у межах ДК «МНБ».

Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів електронних курсів, які студенти одержують через інтернет. Для організації систематичної самостійної пізнавальної діяльності студентів у межах ДК «МНБ» розроблено потижневий розклад (табл. 1).

Таблиця 1

Потижневий розклад ДК «МНБ» (фрагмент)

Модуль 2. Закономірності засвоєння змісту шкільного курсу біології	
Тиждень/дата	Діяльність студента
8-й тиждень 26.03–31.03	
Завдання тиждень	на Прочитати і законспектувати: лекція 5 «Формування і розвиток біологічних понять»
9-й тиждень 2.04–7.04	
Завдання тиждень	на 1. Виконати завдання: лабораторне заняття № 1 «Аналіз навчально-методичного комплексу розділів біології основної школи». (Листи приймаються до 5.04, відповідь –до 7.04)
	2. Взяти участь у ЛКЗ № 2 «Аналіз навчально-методичного комплексу розділів біології основної школи». (Листи приймаються до 6.04, відповідь –до 7.04)
10-й тиждень 9.04–14.04	
Завдання тиждень	на Прочитати і законспектувати: Лекція 6 «Формування умінь та навичок у процесі навчання біології»

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснювалося згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу в НПУ імені М. П. Драгоманова. Методика розрахунку рейтингу з ДК «МНБ» була доведена до відома студентів на початку семестру (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахунок рейтингових балів за формами роботи та модульного контролю

Модуль № 1. Предмет методики викладання біології та проблеми конструювання змісту шкільної біологічної освіти. Закономірності засвоєння навчального матеріалу шкільного курсу біології
--

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

Вид роботи	Кількість робіт	Рейтингова вага	Кількість балів	Разом	% у загал. рейтингу курсу
Лекція	6	-	-	100	32
Лабораторна робота	6	5	30		
Поточне тестування	3	10	30		
Модульне тестування	1	20	20		
Самостійна робота	2	3	6		
ІНДЗ	1	10	10		
Лекційно-консультаційне заняття	4	1	4		

На основі дослідження інформації щодо ступеня засвоєння навчального змісту ДК «МНБ», яка надходить в умовах дистанційного навчання оперативного, ми мали можливість здійснювати педагогічно обґрунтований вплив на кожного окремого студента та проводити поточне корегування ДК «МНБ». Це, на нашу думку, відповідає ідеям реалізації компетентнісного підходу, принципів індивідуалізації та гуманізації процесу методичної підготовки майбутніх учителів біології.

За результатами впровадження ДК «МНБ» у процес методичної підготовки студентів заочно-дистанційної форми навчання зроблено висновок про відсутність істотної різниці у величині якості знань з методики навчання біології порівняно зі студентами заочної форми навчання.

Перспективним є подальше (більш точно) визначення ефективності дистанційного навчання за критеріями, обґрунтованими в монографії «Дистанційне навчання: психологічні засади»: реальний час навчання, рівень пізнавальних інтересів, динаміка формування узагальненого способу розв'язування задач певного класу, рівень мотиваційної привабливості навчання, ефективність навчальної системи щодо кожного учня [5, с. 35].

Отже, дистанційне навчання є основою нової освітньої парадигми, яка визначає зміст та напрямки розвитку сучасної вищої школи. Проектування та досвід впровадження ДК «МНБ» у процес методичної підготовки студентів НПУ імені М. П. Драгоманова дозволяє виокремити такі напрямки його удосконалення для подальшого, більш широкого впровадження: структурування на інваріантну та варіативні складові ДК «МНБ» з відповідним змістовим наповненням; зростання частки інтерактивних видів занять та форм роботи; диференціація та індивідуалізація самостійної роботи; посилення зворотного зв'язку та створення умов для рефлексивної діяльності майбутніх учителів біології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Електронна педагогіка – впроваджуємо черговий новаторський проект / В. П. Андрущенко, А. П. Кудін // «Освіта». Всеукраїнський громадсько-політичний тижневик. – 2009. – № 46–47 (5377–5378). – С. 4–5.
2. Биков В. Ю. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посібник / Биков В. Ю., Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. та ін. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
3. Волобуєва Т. Б. Самовчитель з організації дистанційної освіти / Т. Б. Волобуєва. – Х.: Основа, 2010. – 256 с.
4. Грицай Н. Б. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів біології: монографія / Н. Б. Грицай. – Рівне: О. Зень, 2016. – 440 с.
5. Дистанційне навчання: психологічні засади: монографія / М. Л. Смульсон, Ю. І. Машбиць, М. І. Жалдак та ін.; за ред. М. Л. Смульсон. – Кіровоград: Імекс – ЛТД, 2012. – 240 с.
6. Журавлева О.Б. Управление Интернет-обучением в высшей школе / О. Б. Журавлева, Б. И. Крук, Е. Г. Соломина; под ред. Б. И. Крука. – 2–е изд. – М.: Горячая линия – Телеком, 2007. – 224 с.
7. Зайченко Т. П. Научно-методическое проектирование управляемой системы заочно-дистанционного обучения // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. – 2004. – №9. – С. 32–45. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/nauchno-metodicheskoe-proektirovanie-upravlyaemoy-sistemy-zaочно-distantcionnogo-obucheniya>.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.

9. Кудін А. П. Загальноуніверситетський проект «Електронна педагогіка» / А. П. Кудін // Європейські педагогічні студії ред. кол. В. П. Андрущенко (голова) та ін. – Вип. 5–6. – К.: Вид – во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 64–75.
10. Мороз І. В. Методика навчання біології та природознавства. Практикум для студ. вищих пед. навч. закл. біол. спеціальностей / І. В. Мороз, А. Д. Гончар, Т. Є. Буяло, О. А. Цуруль, Я. С. Фруктова; за ред. І. В. Мороза. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 143 с.
11. Положення про використання дистанційних технологій на заочній, дистанційній формі навчання в НПУ імені М. П. Драгоманова, затверджене Вченою радою НПУ ім. М.П.Драгоманова від 26.11.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.celsi.npu.edu.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=17800>.
12. Репозитарій НПУ імені М. П. Драгоманова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/?locale=uk>.
13. Хрестоматія з методики навчання біології: навч. посібник / Автор – укладач О. А. Цуруль. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 309 с.
14. Цуруль О. А. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання біології: метод. посібник / О. А. Цуруль. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 61 с.
15. Цуруль О. А. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів з методики навчання біології / О. А. Цуруль // Наукові записки: Зб. наук. статей НПУ імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 97. – С. 218–226.
16. Цуруль О. А. Тестові завдання з методики навчання біології: навч. посібник / О. А. Цуруль. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 127 с.

REFERENCES

1. Andrushchenko V. P., Kudin A. P. *Elektronna pedahohika – vprovadzhuemo chervovyy novators'kyu proekt* [E-pedagogy – implementing the next project], «Osvita».Vseukrayins'kyu hromads'kopolitychnyy tyzhnevnyk, 2012, Vol. 46–47 (5377–5378), pp. 4–5.
2. Bykov V. Yu. *Tekhnolohiya stvorenniya dystantsynoho kursu: navchal'nyy pos.* [Technology of creation of distance course] / Bykov V. Yu., Kukhareno V. M., Syrotenko N. H. ta in., Kiev, Milenium, 2008. 324 p.
3. Volobuyeva T. B. *Samovychytel' z orhanizatsiyi dystantsynoyi osvity* [Self-instruction manual on the organization of distance learning], Kharkov, Osнова, 2010. 256 p.
4. Hrytsay N. B. *Teoriya i praktyka metodychnoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv biolohiyi: monohrafiya* [Theory and practice of methodical training of future teachers of biology: Monograph], Rivne, O. Zen', 2016. 440 p.
5. *Dystantsiyne navchannya: psykholohichni zasady: monohrafiya* [Distance learning: psychological principles: monograph] / M. L. Smul'son, Yu. I. Mashbyts', M. I. Zhaldak ta in.; za red. M. L. Smul'son, Kirovohrad, Imeks – LTD, 2012. 240 p.
6. Zhuravleva O. B. *Upravlenie Internet-obucheniem v vysshei shkole* [Management of Internet training at the higher school] / O. B. Zhuravleva, B. I. Kruk, E. G. Solomina; pod red. B. I. Kruka, Moscow, Goryachaya liniya – Telekom, 2007. 224 p.
7. Zaichenko T. P. *Nauchno-metodicheskoe proektirovanie upravlyaemoi sistemy zaochno-distsionnogo obucheniya* [Scientific and methodological design of a controlled distance educational system]. Izvestiya RGPU im. A. I. Gertsena, 2004, Vol. 9, pp. 32–45. (In Russ.) Available at: <http://cyberleninka.ru/article/n/nauchno-metodicheskoe-proektirovanie-upravlyaemoy-sistemy-zaochno-distsionnogo-obucheniya>. (accessed 10.01.2017).
8. *Kontseptsiya rozvytku dystantsynoyi osvity v Ukraini* [The concept of development of distance learning in Ukraine]. Available at: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>. (accessed 5.12.2016).
9. Kudin A. P. *Zahal'nouniversytets'kyu proekt «Elektronna pedahohika»* [University-wide project «E-pedagogy»], Yevropeys'ki pedahohichni studiyi, 2015, Vol. 5–6, pp. 64–75.
10. Moroz I. V. *Metodyka navchannya biolohiyi ta pryrodoznavstva. Praktykum dlya stud. vyshchykh ped. navch. zakl. biol. spets.* [Methods of teaching biology and natural sciences: Laboratory Manual] / I. V. Moroz, A. D. Honchar, T. Ye. Buyalo, O. A. Tsurul', Ya. S. Fruktova; za red. I. V. Moroz, Kiev, NPU imeni M. P. Drahomanova, 2010. 143 p.
11. *Polozhennya pro vykorystannya dystantsynykh tekhnolohiy na zaochniy, dystantsyniy formi navchannya v NPU imeni M. P. Drahomanova, zatverdzhene Vchenoyu radoyu NPU imeni M. P. Drahomanova vid 26.11.2009 r.* [Regulations on the use of distance learning by correspondence, distance learning in NPU imeni M. P. Drahomanova]. Available at: <http://www.celsi.npu.edu.ua/moodle/mod/resource/view.php?id=17800>. (accessed 5.12.2016).

12. *Repozytarij NPU imeni M. P. Drahomanova* [Repository of NPU]. Available at: <http://enpuir.npu.edu.ua/?locale=uk>. (accessed 10.01.2017).
13. Tsurul' O. A. *Khrestomatiya z metodyky navchannya biolohiyi: navch. posib.* [Reader on the methods of teaching biology], Kiev, NPU imeni M. P. Drahomanova, 2007. 309 p.
14. Tsurul' O. A. *Zbirnyk zavdan' dlya samostiyanoi roboty studentiv z metodyky navchannya biolohiyi: metod. posib.* [Collection of tasks for students' self – study work on the methods of teaching biology], Kiev, NPU imeni M. P. Drahomanova, 2010. 61 p.
15. Tsurul' O. A. *Navchal'no-metodychne zabezpechennya samostiyanoi roboty studentiv z metodyky navchannya biolohiyi* [Educational and methodological support students' self – study work on methods of teaching biology]. Naukovi zapysky: Zb. nauk. statey NPU imeni M. P. Drahomanova, 2011, Vol. 97, pp. 218–226.
16. Tsurul' O. A. *Testovi zavdannya z metodyky navchannya biolohiyi: navch. pos.* [Tests on the methods of teaching biology], Kiev, NPU imeni M. P. Drahomanova, 2010. 127 p.

Стаття надійшла в редакцію 07.02.2017р.

УДК 378.14:792.8(1:4=112.2)

ІРИНА ТКАЧЕНКО

iratkachenko1992@mail.ru

викладач

Сумський державний педагогічний університет імені А. Макаренка
м. Суми, вул. Роменська 87

ВИЩА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: ДОСВІД НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇН

Проаналізовано сучасний стан вищої хореографічної освіти та особливості фахової підготовки хореографів у німецькомовних країнах – Австрії, Німеччині та Швейцарії. Розглянуто структуру вищої хореографічної освіти. Встановлено, що в Німеччині функціонують університети, вищі танцювальні школи та вищі мистецькі школи, в Австрії та Швейцарії – університети та академії. З'ясовано основні напрями, за якими здійснюють підготовку майбутніх хореографів, зокрема: «Танець», «Педагогіка танцю», «Сучасний танець», «Наука про танець», «Хореографія». Конкретизовано правила вступу на хореографічні спеціальності до вищих навчальних закладів (ВНЗ) німецькомовних країн.

Ключові слова: вища хореографічна освіта, хореографічна підготовка, напрям підготовки, структура, вища танцювальна школа, вища мистецька школа, академія, університет.

ИРИНА ТКАЧЕНКО

преподаватель

Сумской государственной педагогический университет имени А. Макаренко,
г. Сумы, ул. Роменская 87

ВЫСШЕЕ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ОПЫТ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНЫХ СТРАН

Проанализировано современное состояние высшего хореографического образования и особенности профессиональной подготовки хореографов в немецкоязычных странах – Австрии, Германии и Швейцарии. Рассмотрена структура высшего хореографического образования. Установлено, что в Германии функционируют университеты, высшие танцевальные школы и высшие художественные школы, в Австрии и Швейцарии – университеты и академии. Выявлены основные направления, по которым осуществляют подготовку будущих хореографов, в частности: «Танец», «Педагогика танца», «Современный танец», «Наука о танце», «Хореография». Конкретизированы правила поступления на хореографические специальности в высшие учебные заведения немецкоязычных стран.

Ключевые слова: высшее хореографическое образование, хореографическая подготовка, направление подготовки, структура, высшая танцевальная школа, высшая художественная школа, академия, университет.